

TRIA

Una selecció a cura de XULIO RICARDO TRIGO

PERSONAL

MARGARIDA
ARITZETA

—

LES DONES DEL LLI

En bona mesura som la memòria dels nostres avantpassats. Però, com es manifesta això quan escrivim? És cert que molts autors prenen el passat familiar com a punt de partença, sobretot quan comencen, i que de vegades ens fascinen històries que ens venen heretades. El que no és tan freqüent és aprofundir-hi com una recerca personal, situar-nos com a cronistes d'uns personatges i d'un món que han contribuït a configurar-nos tal com som. La dedicació necessària per aconseguir una obra reeixida, el talent de convertir petits records i senyals en vides capaces de conquerir els lectors i lectores, és d'una dimensió tan exigent que es converteix en una mena de *tour de force* literari del qual no sempre veiem els fruits.

Margarida Aritzeta ha volgut fer aquest exercici d'introspecció familiar amb *Les dones del lli*, una saga condensada que segueix el rastre del seu cognom per parlar-nos d'origens, de memòria, de resiliència, de la poesia que emana sempre del passat, com si fos capaç d'acollir-nos i de transformar la nostra vida actual en alguna cosa més suportable. Aprofundir així, gairebé de manera genètica en els nostres predecessors, entendre les seves cuites i treballs per tornar-los a posar en relleu encara que fossin vides poc destacades segons els estàndards actuals.

La tasca de documentació per resseguir la branca dels Aritzeta s'endevina aclaparadora. No d'una altra manera es podria remuntar

a l'any 1525 i continuar la seva recerca per més 150 anys. L'autora fa reviure els noms i les situacions a partir d'una intensa imaginació literària, convertint noms en personatges, trenant històries amb una gran capacitat per a l'empatia i per a la reconstrucció del passat. Així, als lectors i lectores els acaben important els petits detalls, les aproximacions, la transmissió dels successos que se'ns van presentant amb una perícia narrativa que ens parla també de trajectòria, la d'una escriptora que ha tocat diversos gèneres i que en ells ens ha procurat una bona experiència.

Fent honor a aquesta recerca personal, *Les dones del lli* es tanca amb una llarga explicació en què enumera les fonts reals que l'han portat a escriure-la. Aquesta nota d'autora ens provoca com a lectors i ens ajuda a entendre els motius que van interessar Margarida Aritzeta. I és que sortim de la lectura d'aquest apèndix pensant que a partir del real tot és possible en la ficció, però que, indefectiblement, necessita un escriptor o escriptora capaç de transmetre credibilitat amb les seves paraules. *Les dones del lli* és un exemple de tot el que l'esser humà és capaç d'abastar amb la literatura. **Margarida Aritzeta. *Les dones del lli*. Cossetània, Valls, 2024.**

SYLVIA LAGARDA-MATA

—
**VEUS DE MORT
ALS ENCANTS VELLS**

Edgar Allan Poe va ser el creador d'Auguste Dupin, un detectiu de ficció que va fer la seva primera

aparició al relat «Els crims de la Rue Morgue», publicat el 1841 i considerat el primer relat policíac. Poe va establir amb aquest personatge les bases per a la creació de nous detectius ficticis, com ara Sherlock Holmes i Hèrcules Poirot, però es podria dir que els tres relats de l'escriptor nord-americà on surt Dupin —també es fa present a «El misteri de Marie Rogêt» i a «La carta robada»— van definir els elements més comuns del gènere policíac clàssic.

Sylvia Lagarda-Mata recupera la figura d'aquest detectiu per protagonitzar l'obra que ha guanyat el Premi Santa Eulàlia de Novel·la de Barcelona 2024, aquest *Veus de mort als Encants Vells* que suposa tot un atreviment literari. L'autora ha destacat com a divulgadora de la història de la ciutat —*Fantasmes de Barcelona* (2009) o *Catalunya, terra de bandolers* (2021), entre d'altres— i ha publicat novel·les com *Mazapanes amargos* (2008) o *L'ombra de la Magui encara és al jardí* (2020).

Ara bé, si parlem d'atreviment, si ressenyem aquesta novel·la, és perquè els resultats d'incorporar a la trama aquest personatge únic en la història del gènere policíac són altament satisfactoris. Lagarda-Mata es transforma en una narradora del segle XIX, és capaç de reproduir les emocions d'una època daurada de la literatura, però treballa amb els recursos i la tradició adquirida d'una narradora del segle XXI. Reescriu la història, en aquest cas de ficció, però assoleix una altíssima credibilitat en les seves pàgines. Llegir-la és endinsar-se en uns ambients que porten l'aroma dels clàssics, vibrar amb un relat capaç de subjugar-nos.

I és que l'eix temàtic d'aquesta novel·la és el crim, però amb el

món dels llibres com a referent. L'autora escriu sobre un assassí de llibreters que va sortir a la premsa i amb aquesta excusa fa venir Auguste Dupin a Barcelona, una ciutat que fascina el protagonista i, el que és millor encara, ens genera com a lectors la sensació de transitar per un *thriller* històric molt ben documentat i molt ben escrit, amb nombrosos detalls i curiositats, amb una capacitat innegable de fer-nos reviure un segle XIX que va ser el bressol d'històries que han quedat en l'imaginari popular. Lagarda-Mata ens convenç amb la seva novel·la, ens fa gaudir amb una història creïble i atractiva.

Per a amants de la novel·la negra clàssica, però també per a aquells que volen aprofundir en un passat de Barcelona extremament literari. **Sylvia Lagarda-Mata. *Veus de mort als encants vells*. Àfora Focus Edicions / Comanegra, Barcelona, 2024.**

JORDI ROIG

—
414

Tot i que ha publicat un parell de novel·les ben interessants, *La noia d'aire blau* (Stronberg, 2011) i *Un segon després de Praga* (Gragal, 2014), coneixem més Jordi Roig per la seva poesia, capaç de representar els dubtes i les preocupacions de l'èsser humà del nostre temps. Hem de recordar poemaris com *Després del tacte* (Perifèric, 2010) o *Escopir al fang* (*Redempció*) (Viena, 2018). El volum que ens presenta ara és una proposta diferent que, alhora, reuneix les anteriors.

Jordi Roig ha optat per explorar altres gèneres, com ara

VICENÇ LLORCA

—

LA LLUM MIRADA

els relats breus, els aforismes, els microtextos per crear un llibre summament atractiu. Els relats ens mostren situacions quotidianes que, d'una manera subtil, es van transformant per acabar sent inquietants, fins i tot violentes, i que canvien la nostra percepció de les coses. N'hi ha d'excel·lents, com ara «Plats pel cap», amb una parella que escull una manera ben peculiar de fer evident la seva crisi, o el relat «Pare», on fa un retrat generacional en el qual molts potser detectarem rastres de la nostra pròpia família.

Mentre els relats ens deixen un mal cos, un somriure o, per moments, ens diverteixen, als aforismes i als microtextos hi ha una capacitat lluminosa de captar la realitat, encara que sigui fruit d'una pensada o d'un somni. L'autor burxa en aspectes de la condició humana que de vegades son declaracions, desigs o escapatòries que podrien ser una nota a peu de pàgina —amb tota la força de què són capaces— o un petit fragment de dietari o una reflexió que aspira a quedar-se ben endins i anar fent la guitza pel seu compte.

Tot plegat som davant d'un llibre amb els textos construïts de manera fèrria, de vegades amb la força de l'escriptura poètica, mentre que d'altres són tan subtils que se't podrien escolar entre els dits. Jordi Roig fa que ens emocionem i que reconeguem els escenaris com a propis, que posem tota la nostra voluntat a esbrinar-ne els sentits. *414* és un llibre per tenir a la tauleta de nit, per anar gaudint-ne a poc a poc, un llibre que és un viatge engrescador per la millor literatura, aquella que ens fa vibrar perquè ens explica coses que ens importen. **Jordi Roig. 414. Stonberg, Barcelona, 2023.**

Hi ha escriptors per als quals la poesia és trepitjar un camí que només s'explica quan anem a la recerca de la llum. Un ritme endimoniat de preguntes que no sempre obtenen resposta, però, en tot cas, ens ajuden al trànsit. La poesia vol saber, vol conèixer, vol jugar i ens convida a la seva orgia de paraules. Quin n'és el sentit? Potser tan sols acompanyar-nos en la por, en el dubte, fer-nos veure que hi ha una sortida encara que sovint ens sembli tot el contrari.

La poesia de Vicenç Llorca s'interroga des dels seus inicis sobre la complexitat d'un ésser humà contemporani que malgrat ser-ne deutor, dels seus ancestres, aspira a bandejar el pensament com a forma de vida. Les grans preguntes queden eclipsades pel brogit quotidià; hi ha un mètode per a l'oblit en què el record no existeix i el poeta necessita tornar-hi, anar a la recerca de tot el que ens configura com a espècie. La poesia com a motor d'una forma d'esperança.

Quan llegim aquest nou lliurament de l'obra poètica de Llorca, *La llum mirada*, que va guanyar el IX Premi de Poesia Manuel Garcia Grau, ens adonem que hi ha molta esperança dipositada als seus versos. Recuperar els sentits de la paraula, acostar-la al més preuat d'una tradició que, malgrat tots els silencis, ens acompanya, insistir en la capacitat de la poesia per mostrar-nos una manera de viure.

El recull s'enfronta a aquests dubtes tan contemporanis posant sobre la taula la necessitat de

conviure en harmonia amb el nostre entorn: «I si la sang fos només somni d'aigua...» La natura com a resposta a les preguntes, però no tant la seva representació física quan la metàfora ens transporta al cor dels seus significats: «...et besaré per fi com la pluja / quan ressegueix les fulles / per descobrir el nom...».

Dividit en tres parts i dedicat al seu fill, *La llum mirada* és també una expansió de la vida del poeta. No sols hi ha els tres poemes, «himnes de la confusió», que funcionen com a llegat familiar; també podem llegir sobre situacions quotidianes amb homenatges particulars a aquelles veus que importen —Espriu, Sarsanedas, Maragall, Sampere—, que son el marc de referència des del qual és possible sortejar els obstacles.

Un llibre lluminós que no es limita a una recerca superficial de la bellesa. Llorca intenta anar a les fonts, visitar tot allò que ens ha deixat petjada. És un cant d'esperança que no s'està d'alertar-nos sobre algunes de les actituds que ens debiliten. A més a més, un llibre molt ben acompanyat pel pròleg de Miquel-Lluís Muntané: «Una obra sàvia i essencial», ens diu, «que per moments adquireix una duresa de diamant.» Subratllem les paraules i continuem llegint: «Miro tranquil aquesta mar en calma...» **Vicenç Llorca. La llum mirada. Perifèric, Catarroja, 2023.**